

СИЛАБУС КУРСУ

Концептуальні засади національної політичної культури

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: С2 Політологія

Рік навчання: 1, семестр: 2

Кількість кредитів: 5,
мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

д. політ.н., проф. Рудакевич Олег Михайлович

Контактна інформація

rudakevych.om@gmail.com+380672567940

Опис дисципліни

Дисципліна спрямована на формування знань та навиків дослідження політичної культури національних спільнот на основі новітніх пізнавальних парадигм. Йдеться про критичне переосмислення нормативної концепції політичної культури Г. Алмонда та вироблення навиків застосування соціетального підходу до пізнання національної політичної культури (*далі - НПК*) як системи і процесу; моделювання політичної культури на основі функціональної, орієнтаційної, комунікативної та синергетичної методології; засвоєння алгоритмів дослідження пізнавальних, поведінкових та інституційних компонентів НПК; розуміння ролі національної ідеї як концептуального ядра НПК; отримання навиків визначення типологічних ознак НПК, в тому числі української політичної культури; осмислення тенденцій їх розвитку в глобалізованому світі.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Взаємозв'язок та взаємовплив політики і культури в історії людства, його відображення у світовій та вітчизняній політичній думці. Перші спроби означення поняття «політична культура».	Розуміння взаємозв'язку та взаємовпливу політичної та культурної сфер життєдіяльності народів і держав в історії людства. Зорієнтованість політолога на виявлення та аналіз взаємодії політики і культури в конкретній історичній ситуації.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка рефератів та словників політико-культурних термінів.
2 / 2	2. Концепція політичної культури Г. Алмонда, її розвиток американськими та європейськими вченими.	Усвідомлення історичних обставин формування концепції політичної культури Г. Алмонда, її сутнісних характеристик. Вміння застосовувати цю нормативну теорію для розкриття змісту політичних орієнтацій особи та народу. Розуміння причин критики цієї концепції та шляхів її розвитку іншими дослідниками.	Розв'язування тестів, складання анкети соціологічного дослідження політичної культури за методикою Г. Алмонда.

2 / 2	3. Політична культура України як об'єкт дослідження вітчизняними науковцями.	Осмислення політичної культури України як самостійного об'єкта наукового аналізу. Виявлення історичних, ментальних, ціннісних та інституційних чинників її формування й розвитку. Аналіз підходів українських дослідників до проблем національної ідентичності, політичних традицій, громадянської активності та культури демократії. Орієнтація політолога на дослідження специфіки української політичної культури в умовах сучасних трансформацій.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка рефератів та словника основних понять з проблематики політичної культури України.
2 / 2	4. Політико-культурна суб'єктність нації. Методологія дослідження національної політичної культури на основі соціального підходу.	Розуміння сутності та переваг соціального підходу у дослідження політичної культури спільнот, який дозволяє виявити та аналізувати політико-культурні елементи, які є результатом колективної творчості політичної еліти та народу. Усвідомлення необхідності використання національного принципу в дослідженні політичної культури нації.	На основі соціального підходу розробити матрицю НПК. Підготуватися до дискусії про політико-культурну суб'єктність нації.
2 / 2	5. НПК як соціокультурна система та процес, її моделювання.	Вироблення уявлення про НПК як систему, її основні компоненти, їх взаємозв'язок. Розуміння політико-культурного процесу, зокрема, змісту та етапів політичної соціалізації.	Розробити моделі НПК як системи та процесу.
2 / 2	6. Імперативи та функції національної політичної культури.	Розуміння змісту понять «імперативи», «функції» та «інфраструктура НПК». Уміння аналізувати структуру і функції інфраструктурних компонентів НПК.	Підготовка до дискусії про ефективність вітчизняної інфраструктури політичної культури.
2 / 2	7. Поняття та роль інфраструктури національної політичної культури.	Розуміння інфраструктури національної політичної культури як сукупності інституційних, комунікативних, освітніх та організаційних механізмів, що забезпечують формування, відтворення й трансляцію політичних цінностей, норм і моделей поведінки. Виявлення її структурних компонентів та ролі у функціонуванні політичної системи, розвитку громадянського суспільства і політичної соціалізації особистості. Орієнтація дослідника на аналіз взаємодії державних інститутів, медіа, освітніх установ і громадських організацій у процесі формування політичної культури.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка аналітичних повідомлень і словника ключових понять з проблематики інфраструктури національної політичної культури.
2 / 2	8. Національні ментальні настанови, суспільно-	Вміння виокремлювати та аналізувати світоглядні компоненти	Підготувати есе про позитивні та негативні

	політична онтологія та політичні цінності як функціональні елементи НПК.	НПК. Розуміння їх суті та функцій в політико-культурному процесі: ментальних настанов, політичних уявлень, цінностей, ідеалів, міфів та стереотипів мислення. Здатність обґрунтовувати зміст та ієрархію політичних цінностей сучасного суспільства.	вияви політичної ментальності українського народу. Бути готовими до аналізу актуальних політичних цінностей української нації в умовах російської агресії.
2 / 2	9. Політичні міфи та стереотипи в національній політичній культурі.	Розуміння політичних міфів і стереотипів як складових символічного простору національної політичної культури, що впливають на формування політичної свідомості, легітимацію влади та моделі громадянської поведінки. Виявлення їхніх функцій, механізмів виникнення й поширення в історичному та сучасному політичному процесі. Орієнтація дослідника на критичний аналіз міфологем і стереотипізованих уявлень у національному політичному дискурсі.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка аналітичних повідомлень і словника основних понять з проблематики політичних міфів та стереотипів.
2 / 2	10. Моделі поведінки, політичні та моральні норми, традиції національної політичної культури.	Здатність аналізувати практично-поведінкові компоненти політичної культури: моделі, норми і стереотипи політичної поведінки, політичні традиції. Вміти впливати на конформістську політичну масу та вдосконалювати інституційні форми НПК.	Здійснити аналіз актуальних форм поведінкових та інституційних складових НПК.
2 / 2	11. Інституційні складові національної політичної культури.	Розуміння інституційних складових політичної культури як системи державних органів, політичних партій, громадських організацій та механізмів участі громадян, що забезпечують функціонування й відтворення політичних цінностей і норм. Виявлення їхньої ролі у формуванні демократичних практик, політичної відповідальності та легітимності влади.	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка коротких аналітичних повідомлень і словника ключових понять з теми.
2 / 2	12. Місце і роль політичних символів в культурі нації.	Розуміння особливого місця і ролі в системі соціетальних компонентів НПК національної ідентичності та національних символів; усвідомлення функціональної ролі національної ідеї як системотворчого ядра НПК.	Підготувати есе про детермінуючу роль національної ідеї у формуванні актуального змісту інших компонентів НПК.
2 / 2	13. Національна ідентичність та національна ідея в системі НПК.	Осмислення національної ідентичності як усвідомлення громадянами своєї приналежності до нації та національної ідеї як стратегічного орієнтира розвитку	Опрацювання рекомендованої літератури, підготовка аналітичних повідомлень і

		суспільства. Виявлення їхньої ролі у консолідації нації, формуванні політичних цінностей і цілісності політичної культури. Орієнтація дослідника на аналіз взаємозв'язку ідей, цінностей та символів у процесі державотворення.	словника основних понять з проблематики національної ідентичності та національної ідеї.
4 / 4	14. Засади типології НПК. Типологічні ознаки та тенденції розвитку української політичної культури	Оволодіння методикою типології політичної культури, базуючись на теоретичних положеннях та дослідницькому досвіді Г. Алмонда й С. Верби, а також на сучасних методиках порівняльного політико-культурного аналізу. Усвідомлення сутнісних ознак української НПК, чинників її динаміки та сучасного стану. Використання відповідних знань для формування та вдосконалення політичної системи України, поглиблення демократичних засад суспільного життя. Розуміння напрямів трансформаційного процесу в політико-культурній сфері у зв'язку з підготовкою України до вступу у ЄС.	Підготувати есе про типологічні ознаки української НПК у порівнянні з особливостями політичної культури росії. Підготовка до дискусії про рівень відповідності НПК України нормативним компонентам політичної культури ЄС.

Літературні джерела

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах). О. О. Рафальський (керівн. авт. кол.), Я. С. Калаура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (наук. ред). Київ : ІПЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2020. Книга 1. 432 с.; Книга 2. 536 с.
2. Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст. Політичні дослідження/Political Studies: Український науковий журнал. 2021. №. 2. С. 33–61.
3. Клімова Г. П. Феномен політичної культури: теоретико-методологічний дискурс Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2020. №. 2 (45). С. 56–70
4. Мазука Л. Модифікація державної політики збереження національної ідентичності закордонних українців. Політичні дослідження/Political Studies: Український науковий журнал. 2022. №. 2 (4). С. 160–179.
5. Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Концептуальні засади національної політичної культури» / Уклад. Олег Рудакевич. Тернопіль:ЗУНУ, 2024. 28 с.
6. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи «Концептуальні засади національної політичної культури» / Уклад. Олег Рудакевич. Тернопіль:ЗУНУ, 2024. 24 с.
7. Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Концептуальні засади національної політичної культури» / Уклад. Олег Рудакевич. Тернопіль:ЗУНУ, 2024. 26 с.
8. Рудакевич. О., Козловець М., Етнокультурна самоорганізація як чинник життєздатності та національного спротиву українського народу російській агресії. Humanities studies. 2025. №99. С. 146–155.
9. Рудакевич О. М., Лазарович М. В., Політичні технології, консолідація суспільства та євроінтеграція: глобалізаційні виклики для політичної культури України та Польщі. Політикус, 2025. №3. С. 123–128.
10. Рудакевич М. І., Рудакевич О. М. Особливості політики України у сфері сприяння прямим іноземним інвестиціям в умовах стратегічної невизначеності. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2024.№6. С. 71-77. (фахове вид.).
11. Рудакевич М.І., Рудакевич О.М. Розвиток української державності як головний чинник радикальних суспільних трансформацій. Соціально-економічні проблеми та держава /

- електронне наукове фахове видання. Тернопіль : ТНТУ, 2021. №2 (24). URL : <http://sepd/tntu.edu.ua/>
12. Рудакевич О. М. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
 13. Рудакевич О. Активний ідейно-політичний спротив імперській ідеології рашистів як важлива умова перемоги України у війні (презентація лекції, прочитаної для студентів ЗУНУ 1 лютого 2023 року). URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47899/1/%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96...>
 14. Рудакевич О. М. Сутнісні риси та суперечності української національної політичної культури. Рудакевич О. М. Націологічні засади модернізації українського суспільства : моногр. Київ : Вид-во ПОЛІТІЯ, 2020. С. 213–252.
 15. Світове дослідження цінностей 2020 в Україні URL: <http://ucerp.org.ua/doslidzhennya/world-values-survey-2020-in-ukraine.html>
 16. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: моногр. / Т. В. Гончарук та ін.; за ред. проф. О.М.Рудакевича. Тернопіль ВПЦ «Університетська думка», 2021. 338 с.
 17. Almond G. A. The Intellectual History of the Civic Culture Concept. The Civic Culture revisited / Eds. Gabriel A. Almond, Sidney Verba. Newbury Park : Sage Publications, 1980. P. 1–36.
 18. Almond G. A., Verba S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Princeton University Pres, 1963. 375 с.
 19. Carls Paul. Modern Democracy as the Cult of the Individual: Durkheim on religious coexistence and conflict. Critical Research on Religion. 2019. Vol. 7 (3). P. 292-311. URL: <https://www.twirpx.com/file/3130431/>

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю (екзамену).

В процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи здобувача освіти за 100-бальною шкалою:

- практичні заняття;
- самостійна робота;
- підсумковий контроль (екзамен).

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Вид контролю	Шкала оцінювання	Ваговий коефіцієнт	Частка у підсумковій оцінці
Практичні заняття	0–100 балів	0,30	30 %
Самостійна робота	0–100 балів	0,30	30 %
Підсумковий контроль (екзамен)	0–100 балів	0,40	40 %
Разом		1,00	100 %

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)